

שימור חומות העופל

אדר' אבי משיח

במפלס החיים של תקופת הבית הראשון ניתנת למבקר הזדמנות נדירה לשיטוט חופשי בין חדריו ובחלליו של השער. מתאר רצפת השער המקורית שוחזר, הכניסות לחדרי השער הודגשו. רצפת השער המקורית הייתה עשויה גיר כתוש, והיא שוחזרה בחומריות דומה בדפנות השער ובשוליו. במרכז השער הותקנה רשת דריכה שקופה, אשר מאפשרת הצצה אל שיפועו התלול של הסלע הטבעי באתר ואל טכנולוגיית הבנייה הייחודית - בניית מסד אבן ומעליו הקירות. המחשה גרפית של צורת השער בתקופת הבית הראשון, המוצגת על שלט גדול מול הכניסה לשער, מסייעת למבקרים להבין את הממצא בשטח. מסלול הביקור מאפשר שיטוט חופשי גם במבנה הממלכתי שממזרח לשער, שבו שוחזרו באתרם 10 כדי אגירה (פיטאסים)

אתר חומות העופל הוא אתר מיוחד הודות לרמת ההשתמרות הגבוהה של מכלול מבני הביצורים מתקופת הבית הראשון. מבנים אלו משולבים בשרידי מבנים רבים מתקופות מאוחרות יותר החל מתקופת בית שני וכלה בתקופה הערבית המוקדמת.

תכנון השימור של חומות העופל החל בסוף שנת 2009. תחילה נערכה חפירת השלמה בראשותה של הארכאולוגית ד"ר אילת מזר מהאוניברסיטה העברית, כדי לחשוף את שרידי הביצורים מתקופת הבית הראשון שהם מוקד הביקור באתר ולהדגישם.

תכנית לשימור ולהסדרת הביקור באתר שהוכנה במינהל השימור של רשות העתיקות, כוללת מידרך המוביל את קהל המבקרים למפלס השער והוא מלווה בשילוט, בהמחשות ובתחנות מוצלות.

בבסיס התכנון עמד האתגר להציג למבקר את מבנה הביצורים ותפקודם, להבהיר את ההתערבויות הרבות בהם, וזאת בלי פעולות נרחבות של שחזור והשלמה. התערבות מינימלית בשרידים עצמם היה עקרון התכנון שאימצו. זאת כדי לשמר את הממצא המקורי כמו שהוא. פעולות הפיתוח והשילוט הנלוות מסייעות בהבנת האתר על שלביו ועל מרכיביו השונים.

מסלול הביקור מציע למבקר גישה לחומות העופל מכיוון מרכז דוידסון, דרך הארמון האומאי ומסלול המקוואות. המבקר עובר בציר זמן דרך מכלול מבנים מהתקופה הביזנטית לעבר מבנה ציבור מתקופת בית שני ובסופו יגיע אל מפלס החיים של השער מתקופת הבית הראשון. עמדת תצפית רחבה ומוצלת שהותקנה באתר, מאפשרת לקבוצות לקבל הסבר על האתר ולהבין באמצעות שילוט עזר.

גדולים אשר נמצאו במהלך החפירות. הפיטאסים שנחרבו בשרפה עזה עם המבנה, שוחזרו והוצבו במקומם המקורי. הצבתם מבטאת את תפקוד החלל כמבנה אחסון ממלכתי שבו מוקמו הכדים בצפיפות רבה. המבקר יכול לשוטט בין הכדים הגדולים, למשש אותם ולהתרשם מהכתובות והאיורים אשר התגלו על חלקם.

התחנה האחרונה במסלול הביקור היא עמדת התצפית לעבר הקיר המרשים של מגדל השער. באזור זה הודגשו תפרי המבנים כדי לבטא את שלבי הבנייה שלו. שלט הסבר מסייע להבנת הממצא ולהצגת מרכיביו הקדומים של המכלול.

ביוני 2010 נכנס צוות משמרים של מינהל השימור לביצוע עבודות שימור וייצוב. פעולות השימור באתר ארכו כחצי שנה. שלב הפיתוח, שהחל מיד לאחר מכן, לצורך הסדרת הביקור באתר הסתיים בקיץ 2011.

אנו מקווים שאתר זה יאפשר למבקרים בעיר לחוות את ירושלים של תקופת הבית הראשון, שעד כה נחשפה לפנינו בשרידים מועטים ודלים בלבד.

▲ המבנה הממלכתי והפיטאסים המשוחזרים

▶ מבט ממערב בטקס החניכה של האתר

▶ מבט ממערב לפני העבודות

▼ עבודות השימור בחומות העופל

צילומים | אדר' אבי משיח

זים | רשות העתיקות באמצעות תרומה מדינאל
מינץ ומרדית ברקמן
תכנון אדריכלי ושימורי | אדר' אבי משיח,
יובל אברהם
ניהול הפרויקט | עמוס גולדשטיין
אדריכלות פרטי פיתוח | גריבץ וילהלם אדריכלים
תכנון הנדסי שימורי | אינג' יעקב שפר
ביצוע | טסגאי איסמהין, "אבנר גלעד בע"מ"